

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ
ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMI

A TÜRKÇE DERSİ BİTİRME TEZİ

“DEĞİŞEN UZAM DEĞİŞMEYEN YALNIZLIK”

Danışman Öğretmen: Emine Taş

Öğrencinin Adı: Büke Ceren

Öğrencinin Soyadı: Kahraman

Diploma Numarası: 001129-0079

Ödevin Sözcük Sayısı: 3927

Araştırma Sorusu: Reşat Nuri Güntekin'in "Kavak Yelleri" adlı yapıtında odak figür Sabri Bey'in yalnızlığı bulunduğu uzamlar doğrultusunda hangi yönleriyle ele alınmıştır?

ÖZ (ABSTRACT)

Uluslararası Bakalorya Programı Türkçe A dersi bitirme tezi kapsamında hazırladığım bu tezde Reşat Nuri Güntekin'in *Kavak Yelleri* adlı yapıtında odak figürün bulunduğu uzamlar doğrultusunda yalnızlığı ele alınmıştır. Tezimi bu doğrultuda odak figürün kasabada ve İstanbul' da bulunduğu süreçlerdeki fiziksel ve duygusal yalnızlığı olarak iki kesitte inceledim.

Tezin ilk kısmında odak figürün kasaba uzamında bulunduğu süreç içerisindeki duygusal ve fiziksel yalnızlığı anlatılmıştır. Odak figürün kasabada geçirdiği gençliğinde, yetişkin olup evlenip bir yuva sahibi olduğunda ve hayat arkadaşını kaybettiğinde olmak üzere üç ayrı zamanda belirgin yaşadığı yalnızlık sebepleri ile birlikte yansıtılmıştır. Tezin ikinci kısmında ise odak figürün kasaba uzamından uzaklaşma amacı ile gittiği yeni uzam olan İstanbul uzamı ile ilgili değerlendirmeler yapılmış, odak figürün İstanbul' da da umduğu hayatı bulamayıp yalnız kalması ve hem duygusal hem fiziksel yalnızlık yaşaması yansıtılmıştır. Odak figür hem fiziksel hem duygusal yalnızlığını bir türlü gideremediği sonucuna varılmıştır.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	3
GELİŞME	4
1. KASABANIN VAR ETTİĞİ YALNIZLIK	4
1.1 Sabri Bey'in Duygusal Yalnızlığı	4
1.2 Sabri Bey'in Fiziksel Yalnızlığı	11
2. BÜYÜK ŞEHRİN VAR ETTİĞİ YALNIZLIK	13
2.1 Sabri Bey'in Duygusal Yalnızlığı	13
2.2 Sabri Bey'in Fiziksel Yalnızlığı	15
SONUÇ	17
KAYNAKÇA	18

GİRİŞ

Yalnızlık sadece tek başına olmak değil, bireyin kendini bulunduğu çevreden uzak hissetmesi kendisini boşlukta hissetmesi, bulunduğu yerde aidiyetsizlik yaşamasıdır. Bireyler kendi kültürlerine yabancı, alıştıkları düzenden farklı bir uzamda vakit geçirmeye, yaşamlarını sürdürmeye başladıkları zaman kendilerini bir süre yalnız hissederler, o uzama ait hissedemezler. Bulunulan uzama alışmak ve ait olmak zaman alır. Kişi ancak kendisini bulunduğu uzama bağlayacak, oraya ait hissettirecek sebepler ve uğraş bulduğu zaman yalnızlığı bir nevi kaybolur.

Reşat Nuri Güntekin'in "Kavak Yelleri" adlı yapıtında da odak figür Sabri Bey'in İstanbul'dan bir Anadolu kasabasına gelerek burada yaşamını devam ettirmesi anlatırken, odak figürün bu kültürüne uzak ve alışık olduğu düzenden farklı olan uzamda içinde bulunduğu yalnızlık ele alınmıştır. Yapıt odak figürün Anadolu kasabasında ve İstanbul'da yaşadığı yalnızlık olarak iki kesitten oluşmaktadır. İlk olarak Anadolu kasabasına ilk geldiği günlerde yaşadığı aidiyetsizlik ve yalnızlık, daha sonra ise bu aidiyetsizliğini, yalnızlığını ona unutturacak olan ailesi ve aile içi ilişkileri ele alınmıştır. Bu sahip olduğu aile düzeninde de kendini yeniden yalnız hissetmeye başlayan odak figür eşinin ölümü ile alışık olduğu düzene İstanbul'a geri döndüğünde de yaşadığı aidiyetsizlik ise ikinci bölümde geri dönüş tekniği ile ele alınmıştır. İstanbul uzamına geri dönen odak figür, eski alışık olduğu düzeni bulamaz ve onu İstanbul'a bağlayan çocukluk arkadaşını kaybetmesi ile de yalnızlığı pekiştirir.

Yapıtta ele alınan yalnızlık ve aidiyetsizlik uzamlar bakımından ele alınırken aynı zamanda, fiziksel ve duygusal olarak iki açıdan ele alınmıştır. Odak figür, duygusal olarak eksiklik, aidiyetsizlik yaşadığı kadar fiziksel olarak da yalnızlık çekmektedir. Odak figürün bu yalnızlığı boyunca duygu ve düşünceleri iç monolog tekniği ile aktarılmıştır. Her insanın fizyolojik ve biyolojik olarak olan ihtiyaçlarının karşılanmaması, kişiyi fiziksel olarak yalnızlığa götürür.

Bu tez çalışmasında, Reşat Nuri Güntekin'in "Kavak Yelleri" adlı yapıtında odak figür Sabri Bey'in yalnızlığı bulunduğu uzamlar doğrultusunda hangi yönleriyle ele alındığı; Sabri Bey'in kasaba ve İstanbul uzamlarında yaşadığı duygu durumları ve fiziksel ihtiyaçlarının getirdiği yalnızlık incelenmiştir.

GELİŞME

1. KASABANIN VAR ETTİĞİ YALNIZLIK

1.1 Sabri Bey'in Duygusal Yalnızlığı

Sözlük anlamı "yalnız olma durumu, kimsesizlik"* olan yalnızlık, bireyin kendisini boşlukta ve dünyadan kopuk hissetmesidir. Yalnız olan birey kendini bulunduğu yere yabancı hisseder ve aidiyetsizlik yaşar. Duygusal yalnızlık ise, bireyin bu yalnızlığı yoğun bir şekilde duygularında hissetmesidir. İnsan doğası gereği tek başına mutlu olamaz, çevresinde onu hayata bağlayan mutlu ya da mutsuz kılan farklı faktörler bulunur. Reşat Nuri Güntekin'in "Kavak Yelleri" adlı yapıtında odak figür olan Sabri Bey, İstanbul'dan Anadolu'nun bir kasabasına gelen genç ve idealist bir doktordur. Sabri Bey kasabaya geldiğinden beri farklı duygusal dönemler yaşamıştır. Odak figür Sabri'nin yalnızlığının ilk kesiti ve temeli olarak gençken İstanbul'dan küçük bir Anadolu kasabasına geldiği dönem ele alınmıştır. Bu kasabaya ilk geldiğinde, artık İstanbul'da olmadığı ve Anadolu gerçekleriyle karşı karşıya kaldığı ilk günler onun için çok zor olmuştur; alışık olduğu yaşam koşulları ve kültür yerine farklı bir kültür ve hayat düzeni ile karşı karşıyadır. Kasabada yaşayan halkın eğlence anlayışları, düşünce yapıları, bakış açıları gibi birçok şey odak figürünkenden oldukça farklıdır ve bu da alışma sürecine zorluk katmıştır. İstanbul'daki renkli ve gürültülü eğlence yaşamının aksine bu kasabada insanlar akşamlarını oturup sohbet ederek, oyunlar oynayarak geçirmektedirler. Buraya geldiği ilk za-

manlar, Sabri Bey'in duyduğu endişeleri ve yeni hayatına ayak uyduramama kaygılarını Sabri Bey "çocuk" gibi ağladığını belirterek ortaya koymuştur.

"On yedi yıl önce bu kasabada geçirdiğim ilk gece gözümlerin önüne geliyordu. Çocuk gibi boyuna ağlamıştım o gece. Zaten saz gibi vücudumla tüysüz tüysüz bir çocuktan başka neydim ki o zaman?" (Güntekin,32)

Yapıtın başlarında Doktor Sabri Bey'in ağzından, kasaba halkının akşamlarının çoğunu geçirdiği eczane, İstasyon Parkı gibi birkaç uzam betimlenmiştir.

"Yeni İstasyon Parkı yapıldı beri, başta kaymakam, belediye ve parti reisleri olarak, kasabanın ileri gelenleri her akşamüstü orada toplanmayı âdet etmişlerdir. Bazıları hatta ailelerini getirerek gazinonun öte yanındaki çocuk bahçesinin kavrakları altına otururlar." (Güntekin,8)

Bu betimlemeler aktarılırken bulunduğu uzamlarda kasaba halkından önemli insanlar olan ve Sabri Bey'in hayatında yer etmiş, Müslim Bey, İsa Bey ve Müftü Efendi okurun karşısına çıkarılmıştır.

"İlk geldiğim zaman, kasabanın başlıca toplantı yerleri belediye meydanındaki bahçeli gazino, Dereboyu'ndaki Müslim Bey Eczahanesi ve bir de Müftü Efendi'nin Asmalıçarşı'daki muvakkithanesi idi. Memurların çoğu akşamüstü işlerinden çıktıktan sonra mutlaka bir iki saat üç yerden birine uğrarlardı." (Güntekin,2013;124)

İsa Bey, kasabanın bir diğer doktorudur. İnsanlara tepeden bakan bir hali vardır. Bu tavrı kasabaya gelen yeni Doktor Sabri'nin hoşgörülü ve iyimser tavırları karşısında da değişmemiş,

aksine bu yeni gelen doktora daha sert bir tavır ile yaklaşmış ve onu küçümsemiştir. “*Vesile vermeye uğraştığım ve son derce hürmet gösterdiğim halde bana olan muamelesi herkes-ten daha ağır olmuştur.*” (Güntekin,133) İsa Bey, kasabaya gelen her yeni doktora karşı oldu-ğu gibi müşterilerinin elinden alınma korkusu ile Sabri Bey’e de alaycı bir tavır ile yaklaşmış-tır. Sabri Bey, İsa Bey ona iyi davranmadığı için kasabada yalnız kalmış ve bu yalnızlığını Müftü ile gelişen dostluğu ile gidermiştir. Doktor Sabri kasabaya ilk geldiği zamanlarda daha çok Müftü ‘nün muvakkithanesinde zaman geçirmiştir. Müftü ile iyi dostluk edinen Sabri Bey’in hayatı betimleme ve geri dönüş tekniği ile birinci kişi ağzından anlatılmıştır. Sabri Bey kendi hayatını anlatırken burada Müftü ’nün muvakkithanesine de yer vermiştir.

"Müftünün muvakkithanesi türbe ve çeşme biçiminde büyükçe bir taş oda idi. Döşemenin hasırları ile odanın iki yanındaki ke-revetlere birkaç halı ve pösteği sermişti. İçeri girince göze ilk çarpan şey duvardaki yazı levhaları oluyordu."(Güntekin,134)

Yapıtın başlarında okura tanıtılan ilk figürlerden biri olan Hacı Ömer, Doktor Sabri tarafın-dan, betimleme tekniği ile okura aktarılmıştır.

"Karabalçıklı Çiftliği sahibi Pirinççi Hacı Ömer geli-yordu. Hacı Ömer, iki sene evvel tamamlanan demiryolu, kaza-mızı ikiye böldükten sonra Karşıyaka denmeye başlanmış olan ova kısmının en zengin adamıdır. Oradaki uçsuz bucaksız pirinç bataklıklarının sahibidir." (Güntekin,12)

Yapıtın ilerleyen kısmı olan "Hacı Ömer" adlı kısımda, Hacı Ömer'in hastalıkları, huysuzluk-ları ve bazı belirgin özellikleri, Doktor Sabri evdeki hastayı muayene ederken ortaya konul-muştur. *"Biriyle kavga ederken kızışacaksa, hızlı koşmak için pabuçlarını eline alan sokak çocukları gibi, hemen dişlerini ağzından çıkarır. Bununla beraber yine de dişçisine dil uzat-*

tırmaz..." (Güntekin,11) Hacı Ömer, inatçı ve zaman zaman Doktor Sabri'yi zorlayan bir hastadır. Doktor Sabri'yi sıkıntılı bir duruma sokmuştur. Bunların yanı sıra Hacı Ömer, Doktor Sabri'ye yalnızlığını biraz olsun unutturan bir figürdür.

Sabri Bey gün geçtikçe yaşamını sürdüreceği ve mesleğini icra edeceği bu kasaba uzamına ayak uydurmuştur. Bu uyum sürecinde aile kurması da onun için önemli bir adımı oluşturur. Doktor Sabri'nin bu kasabaya geldiği ilk günleri ile kasabaya ve bu yeni yaşamına alıştıktan sonraki günleri arasındaki değişimi ele alınarak, odak figürün aile kurmasının onun kasabaya uyum sürecine nasıl bir katkıda bulunduğu gösterilmiştir. Bu değişimin sebeplerinden ve uyum sürecine katkıda bulunan figürlerden biri eşi Celile'dir. *" Fakat sonradan talih değişince ve hele çoluk çocuğa karışınca toprağını sevmiş bir ağaç gibi sere serpe geliştim; dört bir tarafa dal budak saldım."* (Güntekin,54-55) Celile ile ilişkisi, Hacı Müslim Bey, bir gün Doktor Sabri'yi eve çağırarak, tatili yanlarında geçirmeye gelen kızının hasta yattığını söylemesi ile başlamıştır. Doktor Sabri ilk kez karısı olacak Celile'yi burada görmüştür.

"Hacı Müslim Bey'in kızı hakkında bütün bildiğim Mersin'de ticaret yapan bir amcaoğluna nişanlı bulunmasından ve çocuğun işlerinin iyi veya fena gitmesine göre bu nişanın kâh bozulur gibi olup kâh düzelmesinden ibaretti." (Güntekin, 227)

Celile'yi çok beğenmesine rağmen Celile nişanlı olduğu için aralarında bir şey olamayacağını, Celile ile birlikte olmanın hayalini bile kuramayacağını düşünmüştür.

"Hacı Müslim Bey'in kızı hakkında fazla bir hayalim olamazdı. Fakat benim gibi mahrumluk içinde yetişmiş ve kadınlarla hemen hiçbir yakın teması olmamış bir genç adam için mektepli kız, Hacı Müslim Bey'in kızı da olsa, epeyce bir şeydi." (Güntekin,228)

Doktor Sabri Bey, bu hastalık vasıtasıyla gitmiş olduğu Hacı Müslim Beylerin evinde kaderi çizilmiş, “Zavallı Celile’yi ilk gördüğüm günde âşık oluşumun asıl sebebi zannederim ki, bu sürpriz olmuştur.” (Güntekin,232) Celile’yi başkası ile nişanlı olduğunu bile bile düşünmeye başlamıştır. Ancak Celile nişanlısı ile küçüklükten beri hiç görüşmemiş olması ve Hacı Müslim Beyin de damadından hiç memnun olmaması, Sabri Bey için umut verici gelişmeler olmakla beraber onu Celile’ye bir adım daha yaklaştırmıştır. Celile’yi gördüğü, âşık olduğu günden itibaren odak figürün hayatında birçok değişiklik olmaya başlamıştır. “O günden itibaren bende bir değişme oldu ve bu değişme, evvela Hükümet Caddesi’ndeki bekâr odamdan başladı. Eskiden derli toplu bir insan değildim.” (Güntekin,241) Hayatındaki bu değişimler ve gelişmeler, onda öyle etkiler yaratmıştır ki bu değişimler dışarıdan bile fark edilir hale gelmiştir.

“Fakat Celile’yi sevmeye başladıktan sonra her şey değişiverdi. Evvelden, ‘İyi ki Allah seni kadın yaratmamış!’ diye benimle şakalaşan nine, şimdi odamın temizlik ve intizamı için gösterdiğim titizliğe şaşırıyor, gülerek ve bazen de şarkı söyleyerek kendine yardım etmeme mana veremiyordu. Oda ile beraber kılık kıyafetim de değişti. Her gün tıraş oluyor, tertemiz fırçalanmış elbiseler, kendi elimle ütülenmiş gömlekler giyiyordum.” (Güntekin,242)

Doktor Sabri Celile’yi ikinci kez hasta yatağının dışında, çiftlikte görmüştür. Sabri Bey, bunun Celile ile son konuşma fırsatı olduğunu düşünmüş, Celile’yi gördüğünde kalp atışları hızlanmış ve heyecanlanmıştı, onu ilk gördüğü anda konuşamamış fakat Celile’nin de onu fark ettiğini anlamıştır. Daha sonra çağla bahanesi ile aralarında kısa bir diyalog geçmiştir. “Arkası dönük olmasına rağmen beni sezdiğini, yürüyüşünün değişip hızlanmasından ve elin-

deki değneği usulca atarak elleriyle eteklerine, saçlarına çekidüzen vermesinden anlamakta idim.”(Güntekin,258) Bu gelişmeler ve değışimler odak figürü içinde bulunduğu yalnız durumdan alıp neşeli ve huzurlu bir konuma getirmiştir. “O akşam Karasekili Çiftliği’nden dönerken kendimde hapishaneden çıkmış bir adam tasavvur edebileceğim bir hafiflik ve neşeyi hissetmekteydim.” (Güntekin, 261) Sabri Bey, nihayetinde uyum sürecini Celile ile evlenerek ailesi sayesinde atlatmış ve kasabaya alışmıştır.

Kasaba halkı ile yakın ilişkilere sahip olan Sabri Bey, halk tarafından çok sevilen ve saygı duyulan bir kişi olmuştur. “Kazada beni iyi adam bilirler; iyi adam; iyi doktor; vatanını, milletini, ailesini seven adam; fakara babası adam, vesaire...”(Güntekin,5) Sabri Bey, onlar gibi onlarla bütünleşmiştir. “Hacı Bey hastalığın zamanı olur mu? Zaten buradayım bu gece... Sen, gendin ırıl get şuradan ki ben rahat vazıfa görem... Gız, get getir gel,şu benim çantayı!” (Güntekin,27) Fakat halkla bu kadar bütünleşmiş, onlardan biri haline gelmiş olmasına rağmen, Doktor Sabri içindeki aidiyetsizlik ve yalnızlık duygularını bir türlü atamamıştır.

Kendi kültürüne ve İstanbul’da alıştığı yaşam koşullarına yabancı olan bu kasabada başlayan yalnızlığı, bu kasabada evlenmesi ve çocuk sahibi olması ile biraz hafiflemiş olsa da hala evlilikleri sonrasında duygusal yalnızlık çekmektedir. Odak figür, Sabri Bey’in, Celile sayesinde yalnızlığının yerini mutluluklar ve huzur almış ancak evlenmelerinin ardından bu neşe de bir anda yok olmuş, yalnızlığını yenmiş olan Sabri Bey, evlilik sonrası bir yalnızlığa daha kapılmıştır. Doktor Sabri, Hacı Müslim Bey’in onları nişanlı oldukları süreçte yalnız bırakmamasından her ne kadar hoşnut olmamış olsa da bu evlilik sonrası yalnızlıkta o günleri aramıştır. “Fakat evlenmemizin üzerinden iki hafta geçmeden ben, onları aramaya başladım ve kayınbabamı lakırdıya tutmak için türlü bahaneler içer eder oldum. (Güntekin, 294) Celile ile evli olmalarına rağmen, beraber geçirdikleri ve konuştukları zamanların az oluşu odak figürün yalnızlık duygusunun artmasına sebep olmuş içine kapanışını açıkça dile getirmesi, iç

monolog tekniği ile okura aktarılmıştır." *Bu on senelik beraber hayatta Celile ile ne kadar zaman, gerçek manasında, biz bize kaldığımızı ve birbirimize neler söylediğimizi bilmemek belki hayırlıdır.*"(Güntekin,298) Doktor Sabri'nin evliliğiyle ilgili düşüncelerinde vardığı bir tespit de eşinin onu kıskandığı olmuştur. Fakat Celile'nin kıskanlıklarını yersiz bulmaktadır. " *Yani açıkçası Celile, beni kıskanıyordu. Hâlbuki etrafında alay alay kadın civıldaşırken çıplak başını ve kızarmış yüzünü göğsüne düşürüp horlayan bir koca için hiç böyle olmamak lazım gelirdi.*" (Güntekin, 69) Celile ile olan evliliği kıskançlık ve iletişimsizliklerle devam ederken doktoru sarsan ve onun asıl duygusal yalnızlığına tekrar dönmesini sağlayan olay ise eşinin hastalığı ve sonrasında ölümüdür. Her ne kadar, evlilik süresince yalnızlığı yaşamış olsa da Sabri Bey'in hayatının güzel dönemlerinin ve neşesinin kaynağı olan eşinin artık yanında olmayışı onu daha kötü bir duruma düşürmüştür. Öyle ki eşini kaybettikten sonra ondan emanet kalan kızı ile de pek ilgilenmemiş kendini işe vermiştir. Kızını ablalar adını verdiği kızların yanına çiftliğe göndermiştir. Cenaze sonrasında kızını görmeye gittiğinde, onun orada, ilgi ve sevgi ile büyürken nasıl mutlu olduğunu görmüştür. " *O kadar eğleniyordu ki, beni görünce götürmeye geldim sanarak biraz canı bile sıkıldı.*" (Güntekin,7) Odak figürü rahatsız eden ve yalnız hissettiren, bir durumda karısının emaneti kızı ile de samimi ilişki yaşayamaması ve mesafeli bir ilişkilerinin olmasıdır. Doktor Sabri, hastalarına gösterdiği ilgiyi ailesine, kızına göstermediği için kızı ile beraber geçirdikleri ve konuştukları zamanın neredeyse yok denecek kadar az oluşu, Doktor Sabri'nin yalnızlık duygusuna kapılmasına neden olmuştur. Doktor Sabri'nin kızı ile olan mesafeli duruşu kızını sevgi gördüğü dış etkenlere itmiş ve kızının onun istemediği biriyle evlilik yapmasına neden olmuştur. Eşinin ölümü, Doktor Sabri'yi yalnızlığı ile tekrar baş başa bırakmışken bir de kızının istemediği bir adam ile evlenmesi ve aralarındaki ilişkinin durumu onu daha da fazla yalnızlığın ortasında bırakmış ve Sabri Bey kasabadan gitme kararı almıştır.

"Evet, ben bu yabancılık duygusunu hiçbir zaman içimden tamamıyla söküp atamamıştım. Fakat hiçbir zamanda bu şimdiki şiddetine yükseldiğini hatırlamıyorum ve bu, çoktan beri evimizin bir odasında bir gölge ile bir feryattan ibaret kalmış bir kadının ölümünden ileri geliyordu" (Güntekin,55)

1.2 Sabri Bey'in Fiziksel Yalnızlığı

İnsan yapısı gereği birtakım fizyolojik ve biyolojik ihtiyaç içindedir. Bu ihtiyaçların karışlanamaması ve kişinin bunlara aç kalması, fiziksel yalnızlığın ortaya çıkma nedenidir. Odak figür için karısının ölümü ile yeni ve bambaşka bir dönem başlamıştır. Sabri Bey, gençken geldiği bu kasabaya alışmış ve burada bir yuva kurmuştur. Gençken geldiği ve daha yeni uyum sağlamaya başladığı bu kasabada aile kurması da onun için önemli bir gelişmedir. Karısı ve kızı ile yeniden oluşan hayatı ona bir süreliğine de olsa aidiyetsizliğini ve yalnızlığını unutturmuştur. Ancak karısı Celile'nin ölümü onu yalnızlığa tekrar sürüklemiştir. Doktor Sabri'nin hissettiği yalnızlık, kasabaya ilk geldiğinde hissettiği yalnızlığa benzetmektedir. *"İstanbul benim için rüya oluyor. Fakat bunca yıl akıp geçtikten sonra yine kendimi o ilk geceki kadar yabancı ve yalnız buluyorum."* (Güntekin,32) Sabri Bey, bu yalnızlığının onca zamandan sonra ilk kez cenaze akşamı farkına varmaktadır. Bütün kasaba yanında olmasına rağmen bu kalabalıkta kendisini yalnız hissetmektedir. Bu farkındalığın ortaya koyduğu içini kaplayan aidiyetsizlik onu mutsuz ve huzursuz ettiği için bu kasabayı terk etmeyi düşünmektedir. *"Artık beni buraya bağlayan hiçbir şey kalmamış gibi bu memleketten çıkıp gitmeyi ciddi suretle düşünüyorum."* (Güntekin,57). Doktor Sabri, eşinin hastalığı süresince olduğu gibi eşinin ölümünün ardından da kimseyle bir birliktelik yaşamamıştır. Celile'nin ölümünün ardındaki gecede Hacı Ömer'in evindeki yardımcı ile ilgili düşünceleri ve yakınlıklarını be-

lirtmesi de odak figürün fiziksel yalnızlık çektiğinin bir göstergesidir. Doktor Sabri, Esmâ'yı hoş bulmaktadır.

“Vahşi ve utangaç olduğu için başkaları gibi yanıma da pek yanaşmaz; hatta kaçar. Fakat yine de bir noktadan Esmâ ile aramızda bir yakınlık vardır. Bu yüzden çiftliğe her uğrayışımda beni alıkoymak ve Esmâ'ya su böreği yaptırmak adet hükmüne girmiştir. Bir yerde rastladıkça ona iltifatım, ‘Gız, sen beni yine unuttun. Ne zaman yiyeceğiz şu güzelim su böreğini?’ yolunda bir söz olur. Bu kompliman, böreğe değil de Esmâ'nın çehre veya vücudunun başka bir yerlerine imiş gibi adeta huylanır ve aygırdan kaçan kısrak gibi patır patır yanımdan kaçar.” (Güntekin,38)

Odak figür ile Esmâ'nın bu uzaktan cilveleşmeleri, hoşlaşmaları Sabri Bey'in de hoşuna gitmiş olmakla birlikte, Esmâ'nın en ufak bir dokunuşu Sabri Bey'in içini hoş etmiştir. Odak figürün Esmâ'ya olan ilgisi, hoşuna giden dokunuşlar ve onun hakkındaki beğeni düşünceleri onun fiziksel yalnızlık çektiğinin göstergesidir.

“Böyle hallerde, güneş ve rüzgâr yanıklarıyla alacalı çehresine kırmızı bir elektrik feneri tutulmuş gibi, birdenbire yüzüne kan hücum eder; dudakları kabartıp titremeye başlar ve öyle tasavvur ederdim ki o esnada entarisinin yakasından aşağı elini sokarak sırtını omuzlarını yoklamak kabil olsa...” (Güntekin,239)

Her ne kadar Esmâ ile ilgili farklı düşüncelere değinse de yaşamının en büyük parçasının, eşinin yaşamda artık olmayışı, doğal olarak da eşinin hastalığı ve sonrasında ölümü ile Sabri Bey fiziksel yalnızlık içine de girmiştir. Esmâ ile olan ilişkileri düşünceden öteye gitmemiştir.

Kasabanın insanları, doktorun hayatının geri kalanını hayat arkadaşı olmadan geçirmemesi gerektiğini bu yüzden de bir eşe ihtiyacı olduğunu düşünmüşlerdir. Doktor Sabri'nin çevresinde bulunan insanlar ve kasaba halkı, eşinin ölümünden sonra doktoru evlendirme çabalarına girmişlerdir. Kasaba halkının bir yuva kadın olmadan olmaz, ailede bir kadın mutlaka olmak zorunda düşüncesi ve yine ölen eşinin akrabalarının Sabri Bey'i kaybetmeme düşüncesi onları Sabri Bey'e eş aramaya yöneltmiştir. Ancak Doktor Sabri, çevresindekiler ile aynı görüşte olmayıp eşini kaybettikten sonra evlenmek yerine yalnız kalmayı tercih etmiştir. Sabri Bey, eşinin ölümünden sonra kasabada sessiz, dingin bir hayat geçirmeyi planlarken kızının istemediği biriyle evlenmesi onu kızına ve kasabaya küsmüş kasabayı terk etmesine neden olmuştur.

2. BÜYÜK ŞEHRİN VAR ETTİĞİ YALNIZLIK

2.1 Sabri Bey'in Duygusal Yalnızlığı

Sabri Bey, eşini kaybettikten sonra yaşadığı yalnızlık ve kasabaya ilk geldiği günlerde içini kaplayan aidiyetsizlik duygusu ile yeniden karşı karşıya kalması sonucunda kasabadan uzaklaşmak istemiş ve İstanbul'a gençliğinde geldiği bu kasabadan dönmüştür. Tren, gara yaklaştığında gözleri Emin Hulusi'yi aramıştır ancak kimsecikler görememiştir. Sabri Bey, Emin Hulusi'ye gönderdiği mektubunun ulaşmadığından şüphe etmiş ve bir de telgraf çekmediği için kendi kendine söylenmiştir. İstanbul'a geri dönerek yeni bir hayata başlamayı umut eden, odak figür, daha ilk günden kendini burada da yalnız hissetmektedir. *“Bu gece bir otelde yalnız kalmak güç olacaktır. Fakat galiba çaresizdir.”* (Güntekin, 299) İstanbul sokaklarında yürürken aklından anıları, çocukluğu ve arkadaşları geçmektedir. Emin Hulusi'nin onu karşılamayışının ardından, Sabri Bey, kendisi onun evine gitmeye karar vererek vapura binmiştir. Yolcuğu sırasında arkadaşının onu görünce ne yapacağını düşünerek tebessüm etmiş-

tir. Eve geldiğinde evin önünde bulunan kalabalık ve telaş içindeki koşuşturmalarının sebebi- nin Emin Hulusi, gençliğindeki en yakın arkadaşı, için olduğunu öğrenmiştir. Eşinden sonra yıllardır görmediği çok sevdiği arkadaşı da onu bu dünyada yapayalnız bırakmıştır. “Ölenin Emin Hulusi olması adeta bir kader zaruretidir.” (Güntekin, 304) Sabri Bey, en yakın arkadaşını da kaybettikten sonra, umutsuzluğa ve yalnızlığa daha da çok sürüklenmiştir. Emin Hulusi’nde ölümüyle Sabri Bey’in etrafında olan olayları odak figür ile özdeşleştirerek, onun İstanbul’da da kendisini yalnız hissettiğini vurgulanmış okuyucuya dış etkenlerden de onu yalnızlığa sürüklediği hissi verilmiştir.

*"Zaten ben de şimdilik fotoğraf makinesi eksik bir turistten baş-
ka ne idim? Şu fark ile ki, mesela biraz sonra gittiğim Ayasofya
Müzesi'nde onlar üçer beşer kişilik kabileler halinde dolaşırken
ben yalnızdım" (Güntekin, 313)*

Yalnızlığa tek çare bir uğraş, bir meşguliyet bulmaktır. Doktor da bu doğrultuda zamanını dolaşarak müzeleri gezerek geçirmiştir ve gündüzleri zamanın çoğunu vakit geçsin diye bulduğu aktiviteler ile harcamıştır. Ancak akşamları öyle değildir, akşamları ne bir zaman geçirecek aktivitesi ne de iki kelime konuşabileceği bir arkadaşı vardır. "Bir eksikğim, kendimi neşeli ve nikbin hissettiğim akşamüstü saatlerinde konuşacak adam bulamamaktı." (Güntekin, 318) Yeni bir hayata başlamak için geri döndüğü İstanbul’da da Sabri Bey beklentilerinin karşılığını alamamış bu yüzden de aidiyetsizlik yaşamıştır. Kasabada eşinin hayatında olmadığı süreç boyunca hissettiği yoğun yalnızlığı yeniden hissetmiş ve aile hayatını yuva sıcaklığını özlemiştir. Bu özlemi yüzünden kaldığı oteldeki "ev" havası onu az da olsa hoşnut etmiştir. “Hâlbuki birçok araştırmalardan sonra bulduğum bu şimdiki otelim iyi kötü her türlü konforuyla yine oldukça lüks bir oteldi. Hemde az çok eve benzeyen bir tarafı vardır.” (Güntekin,319) Her ne kadar ev gibi hissettirmiş olsa da otelde kalışı odak figürün yalnızlığını ve aidiyetsizliğini desteklemiştir. Sabri Bey, otelde kaldığı süre içinde kasabaya ait her şeyi gör-

mezden gelmiş, kızı ve damadından gelen mektupları hiç okumadan, müftü ve Hacı Müslim Bey'den gelen mektupları ise okuduktan sonra yırtıp atmıştır. Bunun yanı sıra odak figür, kasabalılara rastlayabileceği ortamlardan da kaçmıştır ancak yine de arada bazı mekânlar bazı alışkanlıklar ona kasabadaki insanları ve kasaba günlerini hatırlatarak yalnızlığını pekiştirmiştir. Odak figür, İstanbul' da yalnızlık çekerken, tek arkadaşlık ettiği kişi olan Koço ile ilerleyen dostluklarını, kasabadayken yalnızlık çektiği zamanlardaki müftü ile arkadaşlığına sohbetlerine benzeterек geçmişe özlem duymuş Sabri Bey'in yalnızlığı bir kez daha vurgulamıştır. Eski arkadaşlarına rastlayan Sabri Bey, yalnızlıktan biraz uzaklaşmıştır. Bir arkadaşının özel hastanesinde yeniden doktorluğa başlaması ile odak figür yalnızlığı biraz olsun unutmuştur.

2.2 Sabri Bey'in Fiziksel Yalnızlığı

Eşinin ölümü ardından, kızının istemediği bir adamla evlenmesi sonucunda İstanbul'a dönen Sabri Bey, duygusal açıdan olduğu kadar fiziksel açıdan da yalnızlık çekmiştir. Eşinin ölümünden sonra hiç bir kadın ile beraber olmamıştır. *"Celile'den sonra tekrar evlenebilirdim. Evlenmedim. Birçokları gibi hırsızlama çapkınlık yapabilirdim."* (Güntekin, 333) Bu fiziksel yalnızlık, odak figürü İstanbul'a geldikten sonra bir kadın arayışına sokmuştur. Ona gelecek bir kadını reddetmeyeceğini, yazar okuyucuya Esmâ'yı örnekleyerek sunmuştur. Sabri Bey, Esmâ gibi bir kadın daha karşısına çıkarsa bu sefer kendisini durdurmayaacağını düşünmüş bu duygu iç monolog tekniği ile okuyucuya aktarılmıştır. Sabri Bey, günler geçtikçe artan bu fiziksel yalnızlığın çaresini bir gecelik kızlar ile beraber olarak gidermeye çalışmıştır. *"Çehrelerini muayene ederek çapkın şakalar yaptım."* (Güntekin,344) Her akşam aynı yere giderek orada, sokakta tanıştığı kadınlar ile beraber vakit geçirmek, sohbet etmek hoşuna gitmiş bu onun fiziksel yalnızlığını gidermesine yardımcı olmuş ancak kızlarla ilişkisi de sokak konuşmalarından öteye gidememiştir. *"Şu kızlarla bir parça oynaşmaktan hoşlanıyor muyum? Hoşlanıyorum."* (Güntekin, 349) Sabri Beyin bu durumu ve tek gecelik kızlarla ile geçen geceleri

bir süre daha devam etmiştir ancak bir süre sonra yeniden yalnızlığı yüzüne vurmuştur. Beraber olduğu kadınların gelip geçiciliğini hayata benzeterek bu kadınlar da gelip gittiğinde yine yalnız kalacağını, hayatın böyle olduğunu vurgulamıştır. "*Kadın değil, bu gece kadın şeklinde karşıma çıkmış hayatın ta kendisi..*"(Güntekin,362) Odak figür, arkadaşları ile eğlencelere, balolara giderek genç kızlar ile aşk yaşamışlardır. Ancak Sabri Bey, bu yaşam biçimini kendine yakıştıramamış ve yaptıklarından utanmıştır. Yapıtın sonlarına doğru okuyucunun karşısına çıkan Perihan ise bedensel yalnızlığının yerini doldurabileceğini düşündüğü kadınlardan biridir ve gece toplantılarında onlar ile beraber olan ancak toplantıyı yalnızca uzaktan izleyen Perihan ile ilgilenmektedir ve bu ilgisi karşılıksız değildir. Doktor Sabri tarafından iç monolog tekniği ile yapılan Perihan'ın hal ve hareketlerini betimlemesi bu durumu desteklemektedir. "*Ne zaman başımı onun tarafına çevirsem tıpkı o ameliyathane gecesindeki gibi ayakta, terasanın mermer sütunlarından birine dayanmış, sessiz sedasız bana baktığını görüyorum.*" (Güntekin, 444) Perihan'ın Sabri beye olan ilgisi Sabri Bey'in sıkça yakaladığı kaçamak bakışlardan anlaşılmalıdır. Sabri Bey, her baktığında Perihan'ı kendisine bakarken yakalamış ve bu durum hoşuna gitmiştir.

"... ne zaman başımı çevirsem üzerimde gördüğüm ısrarlı bakışlardan, bir de aydınlıkta gözlerinin umulmaz bir surette renklenmesiyle sokak dönüşlerinde dudaklarının iyi silinmemiş boyasından başka bir şey kalmamış gibidir." (Güntekin, 459)

Doktor Sabri, Perihan'ın ciddi ve sade oluşunu göz önüne alarak aralarındaki arkadaşlığın ilerlediğini düşünmüştür. Perihan ile arkadaşları epeyce ilerlemiş ve zamanın çoğunu beraber geçirmişler ancak gittikleri bir gezide Perihan'ın sevgilisi olduğunu öğrenen hatta onunla tanışan Sabri Bey yanlış düşünceler içinde olduğunu anlamıştır. Bulduğu tüm uzamlarda hiçbir şey, hiç kimse Sabri Bey'in yalnızlığına çare olamamıştır. Her bulduğu uğraş gelip geçici olmuş yalnızlığını sadece bir süreliğine unutturmuştur. İstanbul'da da bir çare bulamadığı

yalnızlığı ile beraber odak figür yapıtın başladığı yere ona gerçekten değer veren insanların arasına kasaba uzamına geri dönmüştür.

SONUÇ

Yalnızlık, bireyin kendi ile baş başa kalması, kimsesiz olmasından çok kendisini içinde bulunduğu çevreden soyutlanmış ve kendisini her daim bir boşlukta hissetmesidir.

Kavak Yelleri adlı yapıtta odak figür Sabri Bey bulunduğu Anadolu kasabasının kültürüne ve alışık olduğu yaşam düzenine uzak olması bu kasabaya yabancı oluşunun en büyük nedenlerindedir. Odak figür İstanbul'a, alışık olduğu düzene geri dönmüş ancak burada da mutlu olamamıştır. Yalnızlıktan kaçmaya çalışırken Doktor Sabri, kendini çarpık şehir yaşamının içinde bulmuştur, içinde bulunduğu yalnızlık onu fiziksel yalnızlığı gidermek için arayışlara itmiş, aidiyetsizlik duymasına yol açmıştır. Ne yapsa nereye gitse yalnızlığı peşini bırakmamıştır.

Yapıtta yalnızlık ve aidiyetsizlik birlikte verilen duygulardır. Odak figür kendisini hiçbir uzama, hiçbir yaşama ait hissedemediği için kendini her zaman yalnız hissetmiştir, hiçbir uzama ait olamamıştır; yapıtın sonunda kendini ait hissettiği gerçekliğe büyük şehre döndüğünde de yalnızlığı ve aidiyetsizliği devam etmiş oraya da ait olmadığını anlamıştır. Gittiği tüm uzamlarda odak figür mutlu olamamış kendini bulunduğu uzama aidiyetsiz hissetmiştir.

Kavak Yelleri adlı yapıtta kişinin yalnızlığını tetikleyen unsurun uzam değil kişinin kendisi olduğu gerçeği kurgulanmıştır. Odak figür Sabri Bey hiç ait olmadığı kasaba uzamında uzun süre kalıp kendine iyi bir çevre ve dostluklar yaratmış kendini bu uzama ait hissetmiştir. Eşinin ölümü ve kızının istemediği bir adam ile evliliğinden dolayı bu uzamda uzaklaşmış yıllar önce ait olduğu İstanbul uzamına gitmiş fakat burada da aidiyet hissedememiş yalnız kalmıştır. Yapıtta insanın yaşadığı uzamın değil yaşadığı uzamlarda biriktirdiği dostlukların ve yaşanmışlıkların insanı yalnızlığından kurtaracağı sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

1. Guntekin, Reşat Nuri. Kavak Yelleri. İstanbul: İnkılap Yayınları, 2013.

2. <http://www.tdk.gov.tr>